

MIJN WERELD OP Z'N KOP

Kerkdienst
Micha Zondag
18 oktober 2015

Micha Nederland →

Preekschets Wim Aanen

Wim Aanen is in het dagelijks leven predikant en in die functie ook bezig met diverse vormen van diaconaat en missionaire gemeenteopbouw.

Preektekst bij Marcus 10: 32-45

Inleiding

Veel onderwijs van Jezus drong kennelijk maar langzaam - of helemaal niet - door tot zijn leerlingen. Dat geldt bijvoorbeeld voor zijn aankondigingen van het lijden (zie Matt. 16:21 e.v.), maar ook voor zijn onderwijs over de 'aard' van zijn koningschap en van het koninkrijk van God; denk aan de Bergrede, maar bijvoorbeeld ook aan zijn lessen over kinderen (Marcus 9: 30-37 10:13-16), en daarmee over macht en dienen.

Vraag is, of wij het beter snappen.

Aantekeningen bij de tekst

- 32 Ongeruste of verbaasde leerlingen en een bange schare.
- 33 De derde aankondiging (na 8:31 e.v.; 9:31 e.v.); nu met méér details: Jeruzalem, bespotten, bespuwen.
HSV (terecht): wij gaan op naar Jeruzalem.
- 35 Omslachtige vraagstelling.
- 37 Links en rechts zitten: op de ereplaatsen, zie Psalm 110:1. Zie de belofte in Matt. 19:28 aan hen die alles hebben achtergelaten en Jezus zijn gevolgd.
- 38 De beker drinken: Psalm 11: 6, Jesaja 51:17, 22 Matt. 26:39, Gethsemane de doop ondergaan: ondergedompeld worden in het lijden, Psalm 42:8, 69:2,3.
- 39 Jullie zullen de beker drinken: Jakobus wordt onthoofd (Hand. 12:2), Johannes in ballingschap gevoerd (Openbaring 1:9).
- 41 Woedende medeleerlingen: omdat de vraag ongepast is óf omdat Jakobus en Johannes voordringen?
- Vraag is hoe Jezus de vraag van de broers waardeert: stemt hij in met de boze reactie van de overige leerlingen (vs. 41 e.v.; vgl. 9:34, 35); waardeert hij in ieder beval dat ze zijn belofte over het Koningschap serieus nemen of "proef je een ontroerende mengeling van geamuseerdheid en verdriet."?"¹
- 45 Zijn leven geven: Grieks; zijn **psyche** geven, vgl. Marcus 8:35.
- "Een losprijs (lutron) is is in de hellenistische wereld de prijs die betaald werd voor de vrijkoop van slaven. In het Oude Testament is het de prijs waarvoor men zichzelf of anderen vrijkoopt (Ex. 21:30; 30:12). Het woord kan worden gebruikt voor het vrijkopen uit gevangenschap of slavernij. En tegenover God: uit de gebondenheid der schuld. (Psalm 49:8 vlg.)."²
 - Achtergrond is "ontegenzeglijk de gedachte van de plaatsbekleding (...) Het gehele verband van Jesaja 53 staat op de achtergrond."³
 - Polloon: allen of velen: in Romeinen 5:19 en op andere plaatsen wordt het vertaald met allen.

Hoort vs. 45b er wel bij?

Er is nogal eens getwijfeld aan de echtheid van vers 45b: de woorden lijken niet aan te sluiten bij wat ervoor is geschreven. Na een gesprek over dienend leiderschap noemt Jezus ineens zijn lijden. Maar wie “hier problemen zien, oogsten meestal wat gezaaid is bij het geheel van de perikoop: wanneer men 41-45 losbreekt van 35-40 komt 45b wat los te zitten, maar het is juist stevig verankerd wanneer men niet vergeet dat 35-45 een eenheid is van gebeuren en onderwijs.”⁴

Op meerdere plaatsen in de Bijbel wordt het verband gelegd tussen de weg die Jezus ging, inclusief zijn lijden en sterven, en het leven van zijn volgelingen. Denk aan Fil. 2 waar zowel zijn dienstbaarheid (de gestalte van een slaaf) als zijn kruisdood worden genoemd, en 2 Kor. 8:9, waar de gemeente wordt opgeroepen royaal te geven aan de collecte voor Jeruzalem in navolging van Jezus, die zijn hemelse rijkdom opgaf “opdat u door zijn armoede rijk zou worden”; rijkdom is hier dus afwisselend materieel en ‘geestelijk’.

Dezelfde verbinding in de Micha 6:8, in één zin de oproep om recht te doen, trouw te betrachten én nederig de weg te gaan met ‘je God’.

De wereld op z’n kop

Jezus zet de regels en overtuigingen die in deze wereld golden (en gelden), op zijn kop; ook als het om macht gaat: (...) het meest verontrustende voor Jezus’ tijdgenoten was dat zijn herdefinitie van wat het koninkrijk van God inhield, botste met vrijwel alle Joodse verwachtingen. (...) Datgene waartegen Jezus tijdens zijn hele openbare optreden in verzet kwam, was niets anders dan heidendom. Ook toen was de wereld, net als nu, georganiseerd in termen van macht, opgevat als kracht, overmacht, superioriteit, de ene mens heersend over de ander. (...) De tragedie van het jodendom in Jezus’ dagen was, dat het de kracht van dit heidendom zag en vervolgens probeerde om zijn nationale roeping en zijn godsdienstige erfgoed zo om te buigen dat het ermee kon concurreren.”⁵

Jezus maakt duidelijk dat de tronen bestemd zijn voor wie alles heeft achtergelaten om hem te volgen en dat de eerste de laatste zullen zijn en de laatsten de eersten (Matt. 19: 16-30; Marcus 10:31).

Mijn wereld op z’n kop

De geschiedenis van de kerk kent prachtige voorbeelden van christenen die de navolging van Christus in praktijk hebben gebracht, maar helaas nog veel méér van situaties waarop de kerk en christenen probeerden hun positie veilig te stellen met dezelfde methoden als in ‘de wereld’. In het koninkrijk van God loopt de weg omhoog, de weg naar de ereplaats niet via het ‘streven’ maar via het sterven⁶, het lijden. In een wereld vol nood⁷ wordt van ons als gemeente en van mij persoonlijk gevraagd volging van Christus te zijn. Hij overwon door de minste te zijn, door te lijden en te sterven, door te dienen, en roept zijn leerlingen op tot navolging; alleen zo is er blijvende vrucht.

¹ Adrian Plass, Let niet op achteruitvliegende eenden, ontmoetingen met Jezus in het Marcus evangelie, Sliedrecht 2007, p. 131.

² M.H. Bolkestein, Het evangelie naar Marcus serie De prediking van het Nieuwe Testament.

³ Idem.

⁴ Dr. Jakob van Bruggen, Marcus, Het evangelie volgens Petrus, Commentaar op het Nieuwe Testament, derde serie.

⁵ Tom Wright, Nieuwe taken voor de kerk van nu, Zoetermeer 1995, p. 97-99.

⁶ De titel van een overweging van ds. A.J. Zoutendijk: Streven en sterven, n.a.v. dit bijbelgedeelte, in Kontekstueel 2e jrg. nr. 1, augustus 1987, p. 4-6.

⁷ Zie www.michanederland.nl voor voorbeelden van machtsmisbruik.

Preekschets Hans Alblas

Hans Alblas (1974) behaalde zijn Master in Theology aan de Vrije Universiteit (CERT). Hans behoort tot de Vineyard Gemeente in Amersfoort, is werkzaam als relatiebeheerder bij Dorcas en als freelance spreker, leraar en geestelijk begeleider.

Preektekst bij Marcus 10: 42-45

Inleiding

Heb jij je weleens geïntimideerd gevoeld? Ben je weleens in een hoek gedreven door een ander? Heeft iemand in een gezagspositie jou weleens benadeeld?

Een vrouw schrijft op een website: "Ik had net een functie als 'denktank coördinator' in onze gemeente en was erg enthousiast aan deze taak begonnen. Met een groepje zouden we nieuwe plannen bedenken en toetsen op haalbaarheid. Ik hoopte dat er mede door mij dingen mochten verbeteren in de gemeente.

Niet lang nadat ik aan mijn nieuwe taak was begonnen, hield een van de oudsten een preek. In deze preek kwamen meerdere dingen naar voren, die mijns inziens niet klopten met de Bijbel. Dus besloot ik samen met mijn echtgenoot vragen te stellen over deze preek. Die stuurden we in een brief samen met onze conclusies naar de predikant. Nou, toen brak de hel los. Ik heb nog zelden iemand zo boos meegemaakt. Hoe we het in ons hoofd haalden, deze brief te sturen en deze dingen te zeggen over 'een gerespecteerd oudste'? Er werd met geen woord gesproken over de inhoud van onze brief. Er werd in plaats daarvan een speciale raadsvergadering gehouden over mij. Ik moest mijn verontschuldiging aan deze oudste gaan aanbieden in een speciaal gesprek. Tot die tijd werden er allerlei verboden opgelegd aan mij en anderen. Ineens mocht bijvoorbeeld de muziekgroep niet meer oefenen. Toen werd er een hetze tegen mij begonnen en toen ook dat niet bleek te werken, was mijn man aan de beurt. Uiteindelijk hebben we samen de gemeente verlaten."

De situatie uit dit voorbeeld is niet uniek. Ook onder ons zijn veel mensen die iets soortgelijks van dichtbij hebben meegemaakt. Hoe moeten we dit zien? En, nog belangrijker, wat kunnen we hier tegenover stellen?

A. Machtsmisbruik heerst

Machtsmisbruik is van alle tijden. De verleiding van de macht is spreekwoordelijk en er zijn er maar weinig die haar kunnen weerstaan. Jezus is er duidelijk over: *'De volken worden onderdrukt door hun eigen heersers en hun leiders misbruiken hun macht'*. We begrijpen Jezus maar al te goed wanneer hij het machtsmisbruik in de wereld afwijst.

In Nederland hebben we steeds minder vertrouwen in de regering. Een van de oorzaken is dat politici hun positie regelmatig misbruiken. Het niet nakomen van verkiezingsbeloften, het bedrijven van vriendjespolitiek en partijpolitiek, gesjoemel met bonnetjes, kortom: het handelen uit eigenbelang ten koste van het algemeen belang.

Wanneer we de Nederlandse situatie vergelijken met die in veel andere landen, zijn onze politici

echter nog heel braaf. Wij kennen nauwelijks corruptie. Ons leger beperkt zich voornamelijk tot vredesmissies. In ons land wordt geen geweld gebruikt tegen de eigen bevolking. Niet alleen in het buitenland is de situatie vaak anders, ook over het Romeinse Rijk in de tijd van Jezus kan je dit niet zeggen. De Joden werden onderdrukt door de Romeinen. De eigen Joodse leiders waren bovendien ook corrupt en uit op eigenbelang.

Het zal jullie al wel duidelijk zijn, dat de woorden van Jezus niet uit de lucht gegrepen zijn. De volken worden onderdrukt door hun eigen heersers en hun leiders misbruiken hun macht.

B. Revolutionair radicaal

Wanneer het er zo voor staat, zou je eigenlijk wel wat meer radicaliteit van Jezus verwachten. Waarom heeft Hij zich niet meer verzet tegen de heersende macht? Nergens lezen we dat Hij het volk opriep om zich tegen hun leiders te verzetten. Waarom organiseerde hij geen acties van burgerlijke ongehoorzaamheid, zoals Ghandi? Integendeel, hij vertelde zijn leerlingen dat ze gewoon belasting moesten betalen aan de keizer! Hoe radicaal is Jezus eigenlijk?

'Zo mag het bij jullie niet gaan'. Jezus beperkt zich tot de groep van zijn naaste volgelingen. Daar begint zijn revolutie. Zij zullen het verschil moeten gaan uitmaken. Zij zullen het voorbeeld moeten gaan geven.

Dat lijkt me al moeilijk genoeg. De leerlingen van Jezus waren gewone mensen, zoals jij en ik. En wie van ons verlangt er niet naar om zich te onderscheiden van anderen? Om in elk geval ergens heel goed in te zijn, beter dan de rest? Om promotie te maken op je werk, hoge cijfers te halen voor je tentamens? Groot en belangrijk willen zijn – niets menselijks is ons vreemd.

Opvallend is, dat Jezus dit verlangen op zichzelf niet afwijst. *"Wie van jullie de belangrijkste wil zijn, zal de anderen moeten dienen, en wie van jullie de eerste wil zijn, zal ieders dienaar moeten zijn."* Jezus erkent het verlangen tot uitmuntendheid. God heeft zelf capaciteiten en talenten in ons gelegd om die te ontwikkelen. Hij vraagt zelfs rekenschap van wat we daarmee gedaan hebben. Hij verwacht van ons dat we ons ontwikkelen en vrucht dragen.

De weg ernaartoe is echter volstrekt anders dan in de wereld. Als je belangrijk wilt zijn, zul je de anderen moeten dienen. Als je de eerste wilt zijn, zul je ieders slaaf moeten zijn. Jezus draait de rollen om. Hij zet mijn wereld op z'n kop. Daarmee geeft hij grootsheid meteen een heel andere betekenis. Niet in het heersen over anderen maar in het dienen van de ander zal onze eer liggen. Niet door onszelf te verheffen maar door ons te vernederen, worden we groot.

Revolutionaire actie en burgerlijke opstand zijn net zo goed machtsmiddelen. Jezus is nog veel radicaler en kiest hier zelfs niet voor geweldloos verzet. Hij wijst de weg van het dienen van anderen. Daarmee ontkracht hij de basis van zelfverheffing en machtsmisbruik: het dienen van het eigenbelang. Dit is nog veel revolutionairder. En zijn revolutie begint bij de kerk.

C. Historie van heersen

“Als de revolutie van Jezus bij de kerk begint, is die behoorlijk mislukt”, hoor ik sommigen nu denken. “De kerk het toonbeeld van dienstbaarheid en nederigheid? Laat me niet lachen!”

De geschiedenis van de kerk staat bol van machtsmisbruik en zelfverheffing:

- Vraag het de Joden en zij zullen je vertellen over pogroms en razzia's, over onderdrukking en gedwongen bekeringen.
- Vraag het de moslims en zij herinneren je aan de kruistochten en de Irak-oorlog. Voor hen was president Bush het boegbeeld van het christelijke Westen. Zijn Irak-oorlog was voor hen een godsdienstoorlog tussen christendom en Islam.
- Verdiep je in de geschiedenis van Indonesië, Suriname en de Antillen en leer hoe de dominee met de koopman meereisde. Terwijl die zich de rijkdommen van de koloniën toe-eigende, gaf hij hem zijn zegen.

Wellicht heb je zelf ook ervaring met manipulatie of autoritair leiderschap in een gemeente of christelijke organisatie. In je eigen gezin, op je werk of school kun je ervaren dat anderen hun macht misbruiken.

Weet Jezus dat dan niet? Is hij niet te idealistisch als hij zegt dat het onder zijn volgelingen niet voor mag komen?

Jezus kent de realiteit. Dat is juist de directe aanleiding voor wat hij ons hier voorhoudt. Twee van zijn leerlingen komen naar hem toe met het verzoek of zij aan zijn rechter- en linkerhand mogen zitten in zijn koninkrijk. De anderen nemen het hen kwalijk. Arrogantie aan de ene kant, jaloezie aan de andere. Niets menselijks is de leerlingen vreemd. *“Zo niet,” zegt Jezus. “Onder jullie niet...”*

We kunnen de geschiedenis niet overdoen. We kunnen niet ontkennen hoezeer de kerk gefaald heeft en nog altijd faalt als voorbeeld van dienstbaarheid. We mogen dat niet bagatelliseren of goedpraten. Wanneer je zelf in een situatie zit waarin je machtsmisbruik ondervindt, mag je dat ook niet goedpraten. Verzwijg het ook niet maar praat erover met iemand die je vertrouwt. De oproep van Jezus blijft helder klinken: *“zo mag het bij jullie niet gaan.”* Zijn appèl was en is in de eerste plaats aan zijn volgelingen gericht. En dat blijkt maar al te hard nodig.

Soms blijkt dat het kan. Dat het volgelingen van Jezus lukt anders te zijn dan de wereld. Met vallen en opstaan mogen we het leren. Misschien niet altijd in het groot, maar wel in het klein. Tegenover het falen van de kerk in het groot, staat gelukkig ook veel goeds in het ‘klein’.

D. Voorbeeld doet volgen

Wanneer we echter werkelijk de kracht van het dienen willen ontdekken, moeten we naar Jezus gaan. Al kun je veel van zijn volgelingen vinden, op Jezus valt niets aan te merken. Jezus is de weg van het dienen gegaan. Tot aan het bittere einde. *“Want ook de Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen.”*

Door heel zijn leven heen gaf Jezus zichzelf aan anderen door hen te dienen. Naar de mens gesproken, was hij van eenvoudige komaf. Hij verdiende zijn brood door te werken. Vervolgens trok hij

drie jaar rond van dorp naar dorp. Hij had geen vaste verblijfplaats, zocht geen comfort voor zichzelf. De massa mensen die achter hem aankwam, gunde hem geen rust. Dagenlang onderwees hij hen en genas hij vele zieken. Hij trok op met een groep ruwe vissers, die hem steeds maar niet begrepen. Uiteindelijk, toen het erop aan kwam, lieten zij hem allemaal in de steek.

“De Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen.” Door te sterven aan het kruis gaf Jezus zichzelf als losgeld. Zoals gevangenen vrij kunnen worden gekocht, zo kocht Jezus ons vrij.

Misschien zegt u dat niet zoveel. Omdat u het al zo vaak gehoord hebt. Of omdat het juist nieuw is voor u. Laat ik het heel eenvoudig houden. De Bijbel zegt dat iedereen gevangen zit doordat we afgeweken zijn van Gods wil voor ons leven. We kunnen niet anders dan ingaan tegen Gods geboden. Het wijdverbreide machtsmisbruik illustreert dit. Alleen Jezus kan ons bevrijden. Hij is de enige die wel volmaakt heeft geleefd naar Gods wil. Hij verdiende zelf geen straf, maar nam de straf op zich die wij verdienden. Hij werd in onze plaats gekruisigd. Zo gaf hij zijn leven om ons vrij te kopen. Hij gaf zichzelf als losgeld voor ons.

Door zijn ultieme daad van onbaatzuchtige dienstbaarheid, heeft hij ons een groot voorbeeld gegeven. Wij worden opgeroepen hem hierin na te volgen. Er niet op uit zijn om het beste en het mooiste te krijgen, ten koste van anderen. Niet leven uit eigenbelang, uit egoïsme. Niet anderen vernederen om zelf groter te lijken. Maar onszelf geven in dienst aan de ander. Het belang van de ander voor laten gaan. Groot worden door klein te zijn. Dat is de uitdaging die Jezus ons voorhoudt.

Slot

Macht werkt vaak als een gif. We zien dat in de politiek, in de kerk en misschien ook wel in ons eigen leven. De verleiding van machtsmisbruik kan iedereen treffen, ook binnen de gemeente. Jezus is helder en radicaal in zijn afwijzing van het misbruiken van macht. En hij toont ons het antigif van de dienstbaarheid.

Jezus liet zien dat werkelijke grootsheid zit in nederigheid, echte eer in het dienen van anderen. Door zo te leven en te sterven, heeft hij ons vrijgekocht. Laten we net zo radicaal zijn als Jezus. Laten we elk machtsmisbruik afwijzen. Laten we de verleiding van de macht weerstaan door onszelf te vernederen en de ander te dienen.

Preektekst bij Marcus 6, Marcus 10: 13-16 en 32-45

De situatie

De eerste hoorders, lezers van Marcus 10, weten maar al te goed hoe de heersers van de wereld hun leiderschap gestalte geven. De naam van keizer Nero spreekt voor hen in dit opzicht boekdelen. In het tekstgedeelte ligt onderwijs voor de lijdende kerk. Het is doortrokken van contrasten. Het destructieve karakter van wereldlijk leiderschap staat tegenover de dienende Heiland **op weg** naar het kruis. De Heerser dient! De zijnen leren met vallen en opstaan om de grote Diaken te volgen, zo zet het evangelie 'mijn wereld op z'n kop'.

Opbouw van Marcus 10

Mogelijk geeft het volgende 'schema' inzicht:

- a Marcus 10:13-16 kinderen horen wel bij het koninkrijk (tegen de heersende visie in).
- b Marcus 10:17-31 rijken en het koninkrijk staan op gespannen voet.
- c Marcus 10:32-34 de andere weg van het koninkrijk (centraal gegeven in het hele gedeelte).
- b Marcus 10:35-45 grote mensen willen heerlijkheid opeisen, is verhindering voor het rijk.
- A Marcus 10:46-52 de blinde wordt door anderen gehinderd, maar Jezus betreft hem in zijn koninkrijk en hij gaat genezen en wel Jezus volgen op de weg.

N.B. Wel of niet ingaan in het rijk is een belangrijk, verbindend item vol verrassingen. Dat gaat onze levenshouding en praktijk steeds meer stempelen.

Inzake de opbouw m.b.t. Marcus 10:35-45 valt het volgende op:

- a. Aan de perikoop gaat (in Marcus 10:32-34) de (derde!) lijdensaankondiging vooraf.
 - b. Dan volgt de vraag van de twee en de reactie van de anderen daarop (Marcus 10:35-41)
 - c. Jezus' antwoord aan allen heeft als kern de thematiek van dienen en lijden.
- N.B. Zo staat heel Marcus 10:35-41 binnen het kader van het dienend lijden.

Waar zit het centrale probleem?

Wat mensen willen en verwachten is vaak heel anders dan de weg van het koninkrijk. Men wil: (1) De snelle weg omhoog. (2) Zelf eer, roem en glorie behalen. (3) Het lijden voor jezelf vermijden de glorie verwerven ook al gaat dat over de rug van anderen. Wij willen aan kop!

Die kernfout is ook een valkuil voor de volgelingen van Jezus. De leerlingen vragen in vers 37 "geef ons" (dos humin). Geef ons eer, roem en aanzien. Ze willen zo snel mogelijk met Jezus delen in de Messiaanse glorie. In feite willen alle discipelen datzelfde. Zo'n verzoek staat echter haaks op Jezus' weg van gehoorzame overgave aan de wil van zijn Vader (vers 38). Niet de gloriekroon, maar eerst de beker. Die beker staat voor goddelijke toorn en gericht over de zonde. Uit hun reactie (vers 39a) blijkt dat de twee de essentie en intensiteit van Jezus' woorden niet vatten. Deze problematiek speelt reeds in Marcus 9. Daar merken we dat Jezus op zijn lijdensweg in zijn kielzog een stoet van ruzie makende leerlingen heeft (zie Marcus 9:33/34). Daar tekent zich een groot contrast af tussen de Leraar en de leerlingen! De weg van het plaatsvervangend lijden van de Meester staat haaks op de weg van de

glorie die de leerlingen voor zichzelf wensen. Hun dwaalweg leidt tot rivaliteit. Zelf voorop willen lopen, mag geen navolging heten. Bij Marcus is in dit kader het begrip hodos (weg) geladen en veelzeggend. Zie M 10:17, 32a en 52b (vgl. J.P. Versteeg, Evangelie in viervoud..., 48-52 'Jezus als de lijdende Zoon des mensen roept tot navolging'.)

De weg van het koninkrijk is anders

De weg van het koninkrijk is die van het echte diaconaat, het **echte dienen**. De reikwijdte is enorm, pantoon doelos (Marcus 10:44). Daar ben je niet zomaar klaar mee. Dat plaatst ook deze Micha Zondag in een heel brede context, waarbij we ieder persoonlijk en gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen voor deze wereldwijde missie.

De weg van het koninkrijk is die van het **echte geven**. Dat vraagt meer dan een financiële ondersteuning. Het gaat in Marcus 10 veel dieper. Want de weg van het koninkrijk is hier de weg van navolging achter de lijdende Zoon des Mensen aan (Marcus 10:45). Dat vraagt niet iets van ons, maar dat eist onszelf op. De bereidheid om je helemaal te geven ten dienste van de ander. Dat kernonderwijs had Jezus zijn leerlingen reeds gegeven in Marcus 9:35ew.

Op de weg van het koninkrijk krijg je bijzonder **oog en hart voor de kwetsbaren**, zoals die kinderen (Marcus 10:13-16) en die blinde (Marcus 10:46-52). Zij ontmoeten tegenwerking, maar Jezus keert de zaken helemaal om. Juist kinderen horen er voluit bij (zie Marcus 10:15). Het is essentieel in het onderwijs van Jezus (vergelijk Marcus 9:36/37; daar speelt een met Marcus 10:35ew. verwante problematiek). Geschonden mensen als de blinde te Jericho mogen roepen om ontferming. Ondanks verzet van medemensen vinden ze bij Jezus een open oor en een hulpvaardige hand. Het andere van de weg van het koninkrijk krijgt concrete doorvertaling in het doen van recht en gerechtigheid. Erbarmen en ontferming worden tastbaar. Het evangelie van het koninkrijk leert ons met andere ogen kijken. Dat zet metterdaad 'mijn wereld op z'n kop'. Kinderen en kwetsbare mensen eerst. Dan volg ik Jezus daadwerkelijk.

Enkele kernwoorden en begrippen

Hodos (weg) is een kernbegrip voor de context waarin de tekstverzen verstaan dienen te worden. Het gaat hier om de weg van het koninkrijk voor mensen in lijden en verdrukking.

Katapyriou: heer worden, onderwerpen, onderdrukken en beheersen. Het woord wordt in Marcus 10:42 gebruikt voor de uitoefening van despotisme of dwingelandij door vorsten over de volken.

Hier valt tevens te wijzen op Psalm 118:133 in LXX waar het gaat over de heerschappij van ongerechtigheid over een mens. In Hand. 19:16 blijkt wel dat de factor geweld bij dit werkwoord een belangrijke rol speelt. De vermaning van 1 Petrus 5:3 wijst voor de oudsten een geheel andere weg van leiding geven binnen de gemeente, namelijk niet heerszuchtig, maar als herders en voorbeelden.

Katexousiazō: zijn macht gebruiken tegen. In Marcus 10:42 gaat het dan om heersers die hun macht tegen hun onderdanen misbruiken. De leerlingen van Jezus moeten geweten hebben van 'de grote Romeinse heren' en hun pretenties semi-goddelijk en aanbidding waardig te zijn (o.a. op keizerlijke munten uitgedrukt). Ze pretenderen te regeren, maar ze exploiteren het volk.

Homiletische handreikingen/aanzetten

1. Op de Micha Zondag zal ook in de verkondiging geluisterd worden naar de tekst in de context (zie opbouw van Marcus 10). Dat geeft de homileet een belangrijke richting aan voor de uitleg. Zo wordt het centrale probleem helder. De weg van het koninkrijk brengt een geweldige omkering, namelijk van overheersen naar dienen, van egoïstisch en eerzuchtig nemen naar van harte geven. Figuren in de marge, zoals kinderen, blinden en dienaren blijken de echte navolgers van Jezus te zijn. Zij bewandelen de weg van het koninkrijk. Dat gezelschap leren we kiezen, al komen daardoor de verhoudingen op hun kop te staan.

2. Die keuze is niet goedkoop en eenvoudig. A.D. 2015 is geloofsvertrouwen nodig om te midden van alle machtspolitiek, despotisme en dwingelandij te blijven staan voor echte dienst aan de ander (dichtbij en ver weg). Bij onrecht en machtsmisbruik niet langer 'wegkijken', maar opkomen voor de onderdrukten. In een wereld vol 'selfies' wijs je dan het ellebogenwerk radicaal af. Je verafschuwt het omlaag halen van mensen door onderdrukking, onrecht en verguizing. We zien de desastreuze gevolgen van onrecht voor onze samenleving, lokaal, nationaal en mondiaal. De profetische kritiek van o.a. Micha legt de feilen van die dagen bloot en prikt door alle sacrale rituelen (Micha 6:6/7) heen, omdat de grondhouding vals is. Je hoort de goddelijke verontwaardiging en heilige toorn in het rechtsgeding. God haat het onrecht, de rechtsverkrachting en verachting van de naaste. Dat raakt ook ons hart.

3. Op deze Micha Zondag scharen we ons rond de grote Diaken. Zijn onderwijs is geen knus gebeuren, maar is toerusting tot (mede)lijden en (geestelijke) strijd. Er zijn zoveel knechtende machten en krachten, niet alleen buiten ons, maar ook diep van binnen. Vanuit de verlossende geloofsomgang met Jezus, achter hem aan op de lijdensweg, komt er echte ruimte om met nieuwe ogen te kijken naar de machtsverhoudingen. Dat zet ons leven op zijn kop en geeft ons kracht en moed om de dwingelandij te weerstaan. Niet vanuit een gevoel van superioriteit, of vanuit activisme, maar vanuit hartelijke bereidheid om zichzelf te geven voor die kwetsbare ander. In kinderlijk vertrouwen biedt dat perspectief op het koninkrijk.

4. Veel mensen denken dat eerst die ander moet veranderen. Maar de spiegel van Marcus 10 is ook voor de gemeente onthullend. We staan niet boven de leerlingen van Jezus! Johannes heeft door Gods genade veel mogen leren. Leg 1 Joh. 3:16 maar eens naast Marcus. 10:35-39.

Een beeld: De twee leerlingen van Jezus zagen een prachtige selfie voor zich: Jezus gekroond op de troon in het midden en zij beiden flankeren Hem tijdens het grote gericht. Jezus kwam echter eerst aan het kruis te hangen geflankeerd door twee misdadigers en in die weg van gehoorzame vernedering brak het rijk zich baan.

Preektekst bij Marcus 6: 8 en Marcus 10: 32-46

Micha 6:8

Wij christenen weten eigenlijk wel wat God van ons vraagt.

We weten dat we recht moeten doen en geen onrecht, dat we trouw moeten blijven en leven met God biddend "Uw wil geschiede, wat kan ik daaraan bijdragen?" i.p.v. "Dit wil ik, God doe daar iets aan."

Waarom is het dan toch vaak zo moeilijk om goede keuzes te maken? Er is zoveel onrecht waar we niets aan kunnen doen (of wel?), zoveel moeilijke mensen waar we echt niets mee kunnen (of zouden we er toch bij moeten blijven?).

Durven we mensen nog aan te moedigen om als de mens Jezus te leven, of wordt dat wettisch? Zijn we bang dat iemand zegt: "kijk eens naar jezelf?" Verwachten we een gedragsverandering na een preek? En wat hoop ik dat mensen gaan doen of denken?

Marcus 10:32-46

Jezus' uitspraak over heersen en dienen staat in hoofdstuk 10 van het evangelie van Marcus.

In de voorgaande hoofdstukken verbaast Jezus de discipelen en de menigte met zijn woorden en tekenen. In hoofdstuk acht erkent Petrus dat Jezus **de Messias** is. Vanaf dat moment begint Jezus hen, in besloten kring, te vertellen dat hij zal lijden. De mensen die hij genas beveelt hij niet te praten over tekenen. De Messias, die de Joden in de eerste eeuw verwachten, is de koning die zijn volk zal bevrijden uit slavernij. Een strijdende koning.

Bartimeüs roept: "**Zoon van David**" (Marcus 10:47, Psalm 110:1) in Jericho waar de muren vielen en het volk de deur open ging naar het beloofde land. Te opstandig voor de omstanders, maar Jezus geneest Bartimeüs. Hij kan met eigen ogen zien hoe Jezus als vredevorst Jeruzalem binnen rijdt. Niet om de Romeinse vesting in te nemen, maar om in de tempel orde op zaken te stellen.

Met zijn discipelen praat Jezus over de **Mensenzoon** die zal lijden. Het wordt al meer duidelijk dat Jezus als het ware de weg van het volk van Israël gaat. Als representant van dat volk, maar ook van de heidenen, die erbij betrokken worden.

In hoofdstuk zes worden de discipelen apostelen. Ze worden ingezet voor de komst van het koninkrijk met kracht, terwijl Jezus de dood van Johannes de Doper te horen krijgt. De kracht ontmoet een tegenkracht.

Marcus 10:1-10

Het hoofdstuk begint met een confrontatie met de farizeeën.

13-16 De kinderen die in de weg liepen worden naar het centrum gehaald.

17-22 De onberispelijke jonge man die toch, in de ogen van de mensen van die tijd, rijk door God gezegend is, kan niet mee komen. Hij blijkt niet alles op de ene kaart van het koninkrijk te kunnen zetten vanwege zijn rijkdom.

23-27 Het blijkt heel moeilijk om het koninkrijk van God binnen te gaan.

Noties bij Marcus 10:32-46

32-34 De sfeer van opwindning en verwachting rond Jezus is omgeslagen in ongerustheid en angst. Jezus praat nu heel concreet over het lijden dat hem in Jeruzalem te wachten staat.

35-40 Maar het zal toch wel goed komen? Als je recht naar het gevaar toe loopt wil je ook graag weten waar je het voor doet. Jacobus en Johannes (aangemoedigd door hun moeder? Matt. 20:20) vragen Jezus naar een rol in de het nieuw te vestigen rijk. Ze weten niet wat ze vragen. De overwinning waar Jezus hen in voor gaat (10:32) is zijn kruis. Wie wil daar links en rechts hangen?! Jezus draait de boel om. Niet: kun je leiding nemen, maar kun je het lijden op je nemen? Kunnen jullie de beker drinken die ik moet drinken, of de doop ondergaan die ik moet ondergaan? Het gaat hier niet om een overwinningsbeker, maar over de beker van Jeremia 25:15 en Openbaring 14:10. Jezus vraagt zelf of die beker hem voorbij mag gaan (Marcus 10:35-37).

De doop is niet de doop van Johannes of de doortocht door de Rode Zee maar het volledig ondergaan, controle verliezen en vertrouwen dat je uit de dood opgewekt zult worden.

Jacobus en Johannes begrijpen dat niet goed en Jezus legt het ook niet verder uit. Ja, zij zullen ook weten wat lijden is en nee, Jezus heeft nog geen beeld van hun plek in het koninkrijk.

41-45 De andere discipelen denken ook dat het gaat om voorrechten en Jezus roept ze bij elkaar. Hij legt uit wat uit de geschiedenis is gebleken: machthebbers worden onderdrukkers. Dat gaat op voor politiek en bedrijven en gezinnen. Power corrupts. "Zo mag het bij jullie niet gaan," zegt Jezus: ga niet voor de macht.

"De Mensenzoon komt niet om gediend te worden maar om te dienen."(diakosunai) In het dagelijks spraakgebruik was dienen: dienen aan de tafel. Zorgen dat het anderen aan niets ontbreekt zoals de moeder van Petrus dat deed na haar genezing (Marcus 1:31).

De Mensenzoon, doet wat gedaan moet worden. Hij onderhandelt niet over de prijs van de overwinning, Hij is zelf de prijs. Judas krijgt het geld dat een slaaf waard is. Jezus koopt met zijn eigen leven de slaven en gevangenen vrij.

Had Jezus daarom de rijke jongeling lief? Hij wist wat het was om je identiteit op te geven. Jezus was bij God heel wat rijker en machtiger dan de rijke jongeling. Maar hij geeft niet iets van zichzelf. Hij geeft zichzelf.

Mensenzoon

Uios tou anthroopon, (bar adam bar enasj in het Aramees betekent gewoon mens).

In Marcus 2 laat Jezus de Schriftgeleerden zien dat de Zoon des mensen zonden kan vergeven. In vers 27 zegt hij dat de mens er niet is voor de Sabbat maar andersom. De Mensenzoon is heer over de sabbat.

Jezus, de mens zoals die bedoeld is door God, demonstreert wat de plek van de mens is in de schepping. In Marcus 8 begint Jezus te vertellen dat de Mensenzoon gedood zal worden en op zal staan. In hoofdstuk 9 zegt hij dat de Mensenzoon in de handen van mensen zal vallen. In hoofdstuk 10 wordt het concreter: de heidenen worden erin betrokken en het gaat over bespotten en bespuwen. Lucas gaat nog een stapje verder: het zijn zijn vrienden die hem verraden. Een mens is voor mensen niet veilig. Maar de Mensenzoon heeft ook een andere kant. De Mensenzoon in Daniel 7:13 is een mens die van God komt om te oordelen en eeuwig zal heersen en in Openbaring 1 herkennen we die mens uit Daniel 10:5.

Koninkrijk van God

Sommige van Jezus' volgelingen zullen het zien in al zijn kracht (Marcus 9:1).

Je kunt beter een hand afhakken of een oog uitrukken dan het missen (Marcus 9: 43-49).

Je moet er binnen gaan als een kind (Marcus 10:15).

De armen zijn er gelukkig te prijzen (Matt. 20:26).

De belangrijkste zal moeten dienen en de eerste is er knecht van velen (Marcus 9:44).

Ideeën voor de verkondiging

In onze maatschappij vragen we bij alles: Wat levert het me op? Christen zijn levert ook wat op. Je vindt rust, weet je geliefd, je mag van genade leven. We willen geen wettisch geloof.

Zoals in alle relaties moet het 'goed voelen'.

Maar in Jezus' voetstappen gaan betekent dat we ook in heel lastige situaties terecht kunnen komen.

Denk aan de vervolgde kerk.

Veel mensen voelen zich opgejaagd en schuldig. Jezus liet zich niet opjagen. Hij was ook niet iemand die geen nee kon zeggen. Hij deed wat God Hem vroeg. Waarom zijn wij zo druk? Om geld te verdienen? Om te doen wat anderen van ons verwachten? Of is dit wat God van ons vraagt?

Jezus trekt drie jaar met twaalf mannen rond en een hele kring daarom heen. Hij vraagt ons niet om in ons eentje uit te vinden wat God van ons vraagt. Met wie in de kerk durven we hier over te praten? Wie mag ons bij de les houden als we de makkelijke weg kiezen of juist de moeilijke als ons geld de baas wordt of onze ijdelheid?

Kijk eens in de spiegel. Geef je makkelijk geld weg of vind je dat moeilijk omdat je bang bent zelf te kort te komen? Bedenk een eerste stap als je verder wilt. Vijf euro voor de een is meer dan duizend voor een ander. Je kunt die vraag ook stellen als het gaat om tijd en aandacht.

De mensheid heeft mijn hart,
en vergt mijn volle krachten.
Het zijn er vier miljard
(inmiddels ruim zeven miljard),
dus jij moet even wachten.

Kees Stip

De buurvrouw van om de hoek loopt moeizaam en ik bied aan om haar boodschappen even langs te brengen. Het maakt me vrolijk dat ik iets kan doen. Ik ben er voor dat we elkaar als burens helpen. Als ze me binnen laat zie ik dat er in tijden niet is schoongemaakt en ze legt me uit waarom ze niet in aanmerking komt voor hulp. Wat nu?

We kunnen veel geven en toch nog controle willen houden. Komt het wel goed terecht? Weten mensen wel dat het van mij komt?

“Er is genoeg voor ieders noden. Er is niet genoeg voor ieders hebzucht.” (Ghandi)

“Het ligt niet altijd op onze weg om grote dingen te doen. Maar ieder moment kunnen we kleine dingen geweldig goed doen, dat wil zeggen, met veel liefde.” (Franciscus van Sales)

“Men think of leaders as devotes to service, and by service they mean that these men serve their followers... the real leader serves truth, not people.” (J.B. Yeats).

Preektekst bij Marcus 10: 35 - 45

Inleiding

Onze wereld bestaat uit mensen die er alles aan lijken te doen om de belangrijkste plaatsen voor zichzelf op te eisen. Mensen die met grote inhalige armen zoveel mogelijk geld en macht naar zichzelf toe proberen te schrapen, meestal ten koste van anderen. We zagen het de afgelopen jaren in de bankensector waar de directies zichzelf buitensporige beloningen toeschoven terwijl de markt volledig onderuit was gegaan. Een bonus voor wanbeheer. Wij mensen hebben die neiging. De baas spelen, de eerste plek opeisen, onszelf belangrijk achten. In het koninkrijk van God gaat het er totaal anders aan toe. Laten we eens luisteren naar zo'n zelfde situatie tussen Jezus en een aantal van zijn leerlingen.

Wat een merkwaardige situatie is dit! Jezus is met zijn leerlingen op weg naar Jeruzalem en onderweg vertelt Jezus wat de bedoeling is van deze reis: *"We zijn nu op weg naar Jeruzalem, waar de Mensenzoon zal worden uitgeleverd aan de hogepriesters en de schriftgeleerden, die hem ter dood zullen veroordelen en hem zullen uitleveren aan de heidenen. Ze zullen de spot met hem drijven en hem bespuwen en hem geselen en doden, maar na drie dagen zal hij opstaan"*. (Marcus 10:33-34)

Geen wonder dat we in vers 32 lezen dat de leerlingen ongerust zijn en de mensen die met hen meereizen zijn zelfs bang. In het Grieks staat het er nog veel sterker: de leerlingen waren verbijsterd! (ethambounto). Iedereen voelt wel aan: dit is niet zomaar een reis naar Jeruzalem. Er gaat iets groots gebeuren. En dan vertelt Jezus dat hij straks in Jeruzalem ter dood veroordeeld gaat worden. Dat moet een enorme impact op de leerlingen gehad hebben!

Dit is de derde keer dat Jezus zijn leerlingen vertelt wat er gaat gebeuren. Hij deed dat eerder in Marcus 8:31 en 9:31. En hoewel deze boodschap van Jezus voor de leerlingen niet nieuw was, komt deze toch tot een climax en verbijsterd beseffen de leerlingen dat het nú bijna gaat gebeuren.

En net als bij de tweede aankondiging van het lijden, wordt deze derde aankondiging van Jezus gevolgd door een discussie over de rangorde in het koninkrijk van God. Wie zal de belangrijkste positie krijgen? Want ja, als er woorden gebruikt worden als koninkrijk, dan horen daar vanzelfsprekend macht en hoge posities bij.

Ik stel me zo voor dat de leerlingen na de tweede aankondiging van het lijden (9:31) alvast vooruit dachten aan het koninkrijk dat Jezus zou gaan vestigen. Ze waren er vast en zeker van overtuigd dat het koninkrijk aan zou breken direct ná de opstanding van Jezus en dan is het prettig als je alvast de taken verdeelt. En nu na de derde aankondiging van het lijden van Jezus, onderweg naar Jeruzalem, besluiten de broers het erop te wagen. Ze wilden kennelijk niet het risico lopen dat de andere leerlingen een betere plaats zouden krijgen en zij proberen het met Jezus op een akkoordje te gooien: "Meester, we willen dat u voor ons doet wat we vragen." Boem! Ze vallen met de deur in huis.

Matteüs heeft een iets andere versie van deze gebeurtenis dan Marcus. Hij laat zien dat de twee mannen samen met hun moeder bij Jezus komen en dat de moeder van Jakobus en Johannes op de grond valt en dezelfde vraag stelt (Matt. 20:20). De vraag om de hoogste plaatsen in het koninkrijk van God.

We kijken toch een beetje geprikkeld naar deze actie van Jakobus en Johannes. Ze spannen kennelijk hun moeder voor hun karretje en maken in onze ogen een belachelijke en kinderachtige scène zo kort voordat Jezus aan het kruis zal sterven. Jakobus en Johannes, waar zijn jullie nou helemaal mee bezig!

En hoewel Jakobus en Johannes Jezus nu al erkennen als de overwinnaar (let op: dat is best bijzonder!) zijn ze toch vooral bezig met hun eigen positie. Het is heel menselijk. Ik begrijp ze wel die twee broers, die zonen van de donder (Marcus 3:17) genoemd worden door Jezus. Ze waren vast vurig en ongeduldig, net als... ikzelf. Als je heel diep in mijn hart zou kunnen kijken dan ben ik ook vol ongeduld als ik het onrecht, de pijn en de hebzucht in deze wereld zie en dan kan ik vurig van ongeduld naar de hemel roepen: "Heer, komt er nog wat van met dat koninkrijk?" Misschien herken jij dat wel?

Een wedervraag

Zoals altijd reageert Jezus met een wedervraag: *"Kunnen jullie de beker drinken die ik moet drinken of de doop ondergaan die ik moet ondergaan?"* En de leerlingen antwoorden direct: *"Ja, dat kunnen wij!"*

Lastige woorden, waarvan ik denk dat de leerlingen niet begrijpen waar ze 'ja' op zeggen. Lucas vertelt ons dat Jezus in de tuin van Getsemane werd overvallen door doodsangst en zelf bloed zweette terwijl hij uitriep: *"Vader, als u het wilt, neem dan deze beker van mij weg. Maar laat niet wat ik wil, maar wat u wilt gebeuren"*.

De weg naar het koninkrijk van God, de weg naar de overwinning is niet de weg van het zwaard - van de macht - maar van het kruis - het lijden, het dienen. Jezus zet de hele wereld en al haar systemen volledig op zijn kop!

Dat koninkrijk van God is letterlijk de wereld op zijn kop. Dat blijkt wel als Jezus gaat uitleggen hoe het er in het koninkrijk van God aan toegaat.

Het omgekeerde koninkrijk

In dat koninkrijk van God is de zaak precies tegengesteld aan de koninkrijken van deze wereld. In deze wereld worden de volken onderdrukt door de machthebbers die hun macht misbruiken. Deze wereld zit vol met leiders die alleen aan hun eigen hachje denken. Hebzuchtig, egoïstisch en wreed. Maar, zegt Jezus zo mag het bij jullie niet gaan!

De leiders zijn de dienaars! *"Want ook de Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen"*.

In plaats van dat de kerk van Jezus Christus bestaat uit hoogwaardigheidsbekleders met prachtige kleding, aanzien en macht, bestaat de kerk van Jezus Christus uit dienaren. En wie zo nodig de hoogste wil zijn, zal de dienaar van alle anderen moeten zijn, want dat zijn de spelregels van het koninkrijk van God.

Hoe zou de kerk kunnen dienen?

Een dienende kerk zit vol met diakenen (dienaars). Mensen die niet het eigenbelang op de eerste plek zetten maar juist het belang van de ander. Jezus gebruikt een heel sterk woord om dat begrip 'denaar' weer te geven. Hij gebruikt daar het woordje 'doulos' wat je ook als 'slaaf' kunt vertalen. Vaak wordt het woord in onze Nederlandse Bijbelvertalingen weergegeven met 'dienstknecht', maar dat geeft toch onvoldoende de juiste betekenis weer.

Een dienstknecht kan iemand zijn die vandaag bij de ene heer werkt, morgen ontslag neemt en overmorgen bij een ander werkt. Maar een slaaf had die vrijheid niet; die deed wat zijn heer hem of haar opdroeg, en dat zo lang hij of zij eigendom van zijn of haar heer was. Bij het begrip 'slaaf' gaat het dus om eigenaarschap. Iets wat de vertalers van de Nieuwe Bijbelvertaling goed hebben gezien toen zij 'doulos' in 1 Korintiërs 7:22 vertaalden als 'slaaf': *"Want een slaaf die door de Heer geroepen is, is een vrijgelatene van de Heer, zoals degene die als vrij man geroepen is een slaaf van Christus is."*

Als gelovigen zijn we dus het bezit van Jezus geworden. En ja, Jezus gaat niet met ons om als slaven, maar als vrienden. Johannes geeft dat prachtig weer: *Mijn gebod is dat jullie elkaar liefhebben zoals ik jullie heb liefgehad. Er is geen grotere liefde dan je leven te geven voor je vrienden. Jullie zijn mijn vrienden wanneer je doet wat ik zeg. Ik noem jullie geen slaven meer, want een slaaf weet niet wat zijn meester doet; vrienden noem ik jullie, omdat ik alles wat ik van de Vader heb gehoord, aan jullie bekendgemaakt heb. Jullie hebben niet mij uitgekozen, maar ik jullie, en ik heb jullie opgedragen om op weg te gaan en vrucht te dragen, blijvende vrucht. Wat je de Vader in mijn naam vraagt, zal hij je geven. Dit draag ik jullie op: heb elkaar lief. (Joh. 15:12-17)*

Vrienden geen slaven, maar dan wel vrienden die vrienden zijn omdat ze doen wat Jezus zegt! Wat doet een dienaar? Een dienaar kijkt rond of er nog iets te doen is. Wie kan hij/zij dienen. Een dienaar is gericht op praktische zaken.

De praktijk

Als de kerk van Jezus uit dienaren bestaat die alvast gaan leven in dat 'Upside Down' koninkrijk van God, wat zouden ze dan kunnen doen? Durf jij jouw wereld door God op zijn kop te laten zetten?

Hier volgen wat tips:

- Dienaren zijn scheppers, geen zeurpieten. Het geeft geen zin om de duisternis te vervloeken, we zijn geroepen om het licht van Jezus te ontsteken in deze wereld. Ga eens met een groepje mensen bij elkaar zitten en denk eens na welke positieve impact jouw leven kan hebben op je buurt, je school, je werk of je stad.
- Bekijk je woonplaats eens met andere ogen en probeer te ontdekken waar jouw bijdrage gewenst is. Denk aan een bejaardentehuis, vluchtelingenwerk, de voedselbank. Ga eens een tijdje meedraaien als vrijwilliger en geef je ogen de kost. Je zult nieuwe groepen mensen ontmoeten die je voor die tijd niet kende en je bent in staat om hen te dienen.
- Organiseer eens een Lucas 14 feestje waarbij je nou eens niet je vrienden uitnodigt, maar de straatkrantverkoper, de minder validen, de daklozen, de zwakkeren van je woonplaats en dien hen met je goede gaven. Maak muziek, heb plezier en eet met elkaar - je moet eens opletten wat er met jou en met je gasten gebeurt!
- Als er in jouw woonplaats een afdeling van Serve the City of Stichting Present is, meld je dan eens met een groepje aan om een zaterdag te klussen in het huis van iemand die dat niet kan omdat deze persoon nauwelijks een sociaal netwerk heeft.

Preekillustratie over Maximiliaan Kolbe

Maximiliaan Kolbe

In de Tweede Wereldoorlog was er in Polen een priester, een veertiger, Maximiliaan Kolbe. Een ontzettend actieve man, die als vurig katholiek de wereld rond had getrokken om mensen op te roepen een heilig leven te leiden. Zo was hij in de jaren '30 in China geweest, in Japan en in India. Daarna trad hij in in een klooster van de Franciscanen in Niepokolów.

Toen de Duitsers Polen binnenvielen in 1939, stroomden de vluchtelingen naar het klooster. Er werden 3000 mensen opgevangen, onder wie 2000 Joden. Kolbe verzette zich openlijk tegen de Duitse bezetters, tot hij werd gearresteerd in 1941. Na een paar maanden kwam hij terecht in het concentratiekamp Auschwitz.

Op 31 juli 1941 gebeurde er iets verschrikkelijks. Een man uit dezelfde barak als Kolbe had geprobeerd te vluchten uit het kamp. Om wraak te nemen, kozen de Duitsers tien mannen, die zouden moeten sterven. Ze zouden worden opgesloten en geen eten meer krijgen. Veroordeeld tot de hongerdood. Eén van die tien was een jonge vader van twee kinderen. En toen Kolbe, 47 jaar oud, dat hoorde, vroeg hij aan de Duitsers: "Mag ik in zijn plaats?" Zo is het gebeurd. Tien mensen, opgesloten, zonder voedsel. Eén van de mensen die werkzaam waren in dat cellencomplex, heeft later verteld dat Maximiliaan Kolbe voortdurend de anderen voorging in gebed, dat ze samen zongen tot eer van God, met stemmen die elke dag zwakker werden, steeds zwakker. Na 14 dagen waren er nog vier over, onder wie Pater Kolbe. Die vier werden gedood met een injectie. Pater Kolbe stak zelf zijn arm uit, met een gebed op zijn lippen.

En andere overlevende heeft later dit gezegd: "Het was een enorme schok voor het hele kamp. We ontdekten dat er iemand was die in deze donkere nacht voor de ziel de norm van de liefde omhoog bracht. Een onbekend iemand, gemarteld en beroofd van zijn naam en status, was bereid een afschuwelijke dood te ondergaan voor iemand anders, iemand die niet eens familie van hem was. Daarom is het niet waar, zo riepen we uit, dat de mensheid verloren is, vertrapt door geweldenaars, ten prooi aan de hopeloosheid. Duizenden gevangenen raakten ervan overtuigd, dat de echte wereld nog steeds bestond en dat onze beulen die niet kapot konden maken. Het zou veel te simpel zijn om te zeggen dat Pater Kolbe stierf voor ons of voor de familie van die ene man. Zijn dood betekende redding voor duizenden mensen. Wij stonden perplex over zijn daad, die daad werd een enorme explosie van licht in de duisternis van het kamp."

EL Evangelische Liedbundel
LB Liedboek 2013

HH Hemelhoog
LvdK Liedboek voor de kerken 1973

(Geneefse) Psalmen

- ook mogelijk: *Psalmen voor Nu, et cetera.*

LB 10: 4, 5, 6 'Ineengedoken als een leeuw op jacht'
LB 12 'Breng redding, Heer, de vroomheid is geweken'
LB 72: 1, 4, 7 'Geef, Heer, de koning uwe rechten'
LB 118: 1, 3, 5 'Laat ieder 's Heren goedheid prijzen'
LB 146 'Zing, mijn ziel, voor God uw Here'

Gezangen

LvdK 43: 1, 2, 3 'Die dag zal komen, brandend als een oven'
LB 160b 'Laat onder u de gezindheid zijn'
LB 300b 'God van ons leven, open ons hart'

Indien het niet gebruikelijk is in uw gemeente een Kyrie-litanie te zingen, kan dit lied ook bouwstof zijn voor gebed om ontferming.

LB 569 'Toen Jezus wist: nu is gekomen'
LB 575 'Jezus, leven van ons leven' (LvdK Gz 182)
LB 990 'De laatsten worden de eersten' (LvdK Gz 70)

Dezelfde melodie als LB 991, maar past beter bij het thema dan het bekende LB 990.

LB 991 'De eersten zijn de laatsten' (LvdK Gz 482)
LB 992 'Wat vraagt de Heer nog meer van ons'
LB 995 'O Vader, trek het lot U aan' (LvdK Gz 349)

Let op, twee verschillende melodieën, LB 995 is op een voor alle gezindten bekende melodie die al voorkwam in Enige Gezangen.

Opwekking

268 'Hij kwam bij ons heel gewoon' (EL 118)
378 'Ik wil jou van harte dienen' (EL 213)
723 'Wat een wonder dat ik meewerken mag'

Schrijvers voor Gerechtigheid

Jezus ging Gods weg (HH 109)
Doen wat U vraagt (HH 697)
Heer, ontferm U
Eer aan de hemelse Vader
Kijken met uw ogen (HH 397)

Gebeden

Gebed van toenadering

Eeuwige God, liefdevolle Vader.
U hebt ons in uw woord gezegd wat goed is,
U hebt ons uw wil bekend gemaakt
U vraagt ons om recht te doen
Trouw te zijn tegenover u, en tegenover elkaar
en in alle ootmoed onze weg te gaan met u.
Heer, vergeef ons daar waar we zelf gekozen wegen zijn gegaan
Waar ons doen en laten trouweloos was
daar waar wij onze ogen hebben afgewend bij armoede,
machtsmisbruik, het onrecht om ons heen.
Herschep ons naar het beeld van uw Zoon,
die onder ons kwam als een die dient.
Leer ons zo de minste te willen zijn.
Zodat uw wil geschied in ons leven.
Door Jezus Christus, onze Heer.
Amen

Dankgebed

Dank u voor de vergezichten die uw woord ons geeft,
doven zullen horen, blinden zullen zien
Dank u dat u een God bent, die bevrijd van duisternis en donkerheid.
Heer, we zien uit naar de tijd dat
verdrukten u weer zullen loven,
zwakken zullen juichen,
dat het gedaan is met de geweldenaar en de spotter.
Heer wij bidden u, dat wij in ons leven
eerbied zullen hebben voor uw naam
en uw heiligheid erkennen
en mogen getuigen van uw bevrijdend woord van gerechtigheid.
Getuigen door te delen wat u ons geeft aan
liefde en vrede,
aan gerechtigheid.
Help ons om te zien naar hen die verward zijn,
help ons om anderen te zien met uw ogen van liefde.
Dank u voor uw woord dat weer mocht klinken
en ons de weg leert van genade te gaan.
Ga ons daarin voor, deze dag en alle dagen van deze week,
ja tot in lengte van dagen.
Amen

Verdere gebeden zijn te vinden in Dienstboek deel 1 (ook digitaal op internet beschikbaar).
Bij voorkeur de gebeden op blz. 499.

Als u tijdens de Micha Zondag als kerk/gemeente wilt collecteren voor een doel dat aansluit bij de Micha Zondag dan dragen wij graag enkele suggesties aan:

Micha Nederland

Door uw bijdrage kunnen we het hele jaar door aandacht vragen om 'goed en recht' te doen. Op www.michazondag.nl vindt u meer informatie. In de week voor de Micha Zondag volgt een korte powerpoint presentatie om tijdens de collecte te laten zien.

Goede doelen en organisaties

Micha Nederland bestaat uit goede doelen, maatschappelijke organisaties en diaconieën die het belangrijk vinden dat er in de Nederlandse kerken aandacht is voor gerechtigheid. Zelf dragen ze hier ook aan bij in hun eigen werkzaamheden. Op de website van Micha Nederland vindt u alle deelnemende organisaties waar u voor kunt collecteren.

Een lokaal diaconaal doel

Collecteer en steun een lokaal diaconaal doel. Vaak heeft u als lokale gemeente ook diaconale projecten die u steunt en waarin men 'goed en recht' doet.